

מחנה ספרות

מרדכי הורוביץ (בעלה של נעמי שמר): „לנשים אין רעיונות. לא הבנה לרעיונות ולא חפץ בהם. הן פוחדות מרעיונות. השדיים רועדים להן כשאנחנו. הגברים. מתחילים להשתולל עם הרעיונות הגדולים שלנו...”

חוגו של פאשיסטאן

תיו ובהשקפותיו, אין טעם להיכנס בר-תימה זו לדיון נוקב במעלותיו הסיפוריות. דומה שהשקפת-עולמו של הורוביץ ניי-זונה מהכלאה גנטית בין 'נצח-ישראל' למנדבושקס*. ובמהלך מסע השתל-טות כנייגוף אלה על גיבוריו ועל תל-אביב כולה, בנוסח המועתק מהגני מילר ששיבח בעזרת כנייגוף אלה את דמה של פאריס הוא פולט את השקפותיו, שיתכן כי מקורן בעצבנות הגופנית ה-רבה שיש בכוח כנינים אלה להביא על הנגועים בהן: „משה הכיר את הסימנ-פנים, כפי שהנראה, מההווי של התרבות המצרית לעת שקיעתה. עתה שוב מתרחש הדבר לעינינו כהווי של תרבות המערב השוקעת. מסתבר שאת שקיעתן של תר-בויות מצוינים סימפטומים והיום של רב, גם כשהמאורעות מתרחשים ביבשות שיי-נות ובהפרש זמן של אלפי שנים. נירדמה סימפטומים של ניוון תרבותי שנקלחו מהמרדל של התרבות המצרית בשקיעתה (115)...”

על-מנת שהקורא הבור יידע באילו סימפטומים מדובר, נפשונו הפועלות של הורוביץ אומרות: „עולם הרעיונות הוא עולם כפרי הטהור, המשך ארוז מעורר ה,אבר המין, האשכים ורעיונות — אלה ההבדלים העיקריים בין גבר לאשה. לני-שים אין רעיונות, לא הבנה לרעיונות ולא חפץ בהם. הן פוחדות מרעיונות. השדיים רועדים להן כשאנחנו, הגברים, מתחילים להשתולל עם הרעיונות הגדולים שלנו. הן יודעות שרעיונות עלולים להוליד תקופה שבה יהיה עליהן לחול אחרינו כחולות, לבושות האקרי, ולזרוק רימוןי יד על מי שאנחנו נמצא לנכון. הן משי-תפתח בשיגעונות שלנו רק ברליט-בריי-רה, ובתקופות שבהן השיגעונות הגבריים משלים כפיסה (112)...”

למרות 'עולם-הרעיונות-הגברי' של הורוביץ, מסתבר שיש גם התקוממות פמיניסטיות, ואנחנו למדים על כך מתוך: „כל גבר שנסנה להיות גינטלמן כארץ הזאת מהליש את עצמו לדעת במלחמת מינים מרה ואכזרית, שגם אוטו ויינינגר ** לא חלב על שכמתה. מלחמת המינים בארץ היהודים שאין להם כל רגשות שירכבו אותה, כהיותם מנווני רגש לחלו-טין (192)...” ועל-מנת שנבין במה עס-קינז, ממשך הורוביץ: „מלחמת המינים בארץ היהודים הפטיר נכחו חרש מלא רחמים על עצמו. אך פתאום התמלא רגזו: 'מה אני עושה אצלכם ככלל, שאג-מה לי ולכם, לעזאזל. מדינה ומלדת ונגב יהודי וזונה יהודיה וצבא הגנה לישראל וכל מחפץ המציאות היה משיק הפריפטשים שצריך לשמח את לבי כגיל

* כינים, שכור מחצבתן בשיער ה-ר, ערוה, ושאפת חייהן לעלות מעלה-מעלה ועד לגבות העיניים (הגדרת מילון עולמי לעיברית מדוברת נתיבה כיי-הודיה בעזרת זו בן-אמוץ).

** אוטו ויינינגר (1903-1880) סופר והוגה-דיעות אוסטרי, ממוצא יהודי, מחבר „מין ואופי" המטיף לאידוטיקה בה הגבר הינו קוטב חיובי והאשה — קוטב שלילי. ב-1903 שכר חדר בבית בו מת בטהובן ושם קץ לחייו.

מני * שלו, הוא נפל דרכו לתוך הפיינה וקיבל את טבילתו כאמן. כשצנחתי אני לתוך נוף העננים האילוזורי שלי (גרמני אף הוא), נפלתי על קרקע היהדות ההיס-טורית... נעשייתו מאניאק ליהדות ויהודים (273)...” וזה נושא ומושא סיפורו: כיצד הפכו מרדכי הורוביץ ונסיכת-הכינים שלו מאניאק ליהדות וליהודים?

ב. מילחמת-המינים

בארץ-היהודים

גיבורו של הורוביץ, שמו בישראל בן-ארי, והוא נוטה לקרוא ספרים העוסקים בגילגולי האידיאה של האדם-העליון בתר-בות המערב. פעם הוא קורא באקצה הומו שפנגלר. הוא חסר אמיביציה עד שגורלו ה,זרתוסטרי ** מביא אותו לעבוד ב-חברה כלשהי. על-מנת שהקורא יבין שה-מדובר בעולם של סיוטים, הרי בתיאור מקום עבודתו של בן-ארי נוקט המחבר בלשון: „יצאנו לפרוודורי קפקאי ארץ מאר... שעלול להביא את הקורא הבור למסקנה ש,פרוודור קפקאי" הוא ארוך ו,פרוודור של דוסטויבסקי" הוא קצר. אך מאחר שלא כאן המקום לדון בפוטנ-ציאל הסיפורי של הורוביץ, אלא בדיעו-

עצמה מפני יצירות בעלות יומרה דומה ליומרות קירקס הפרעושים. סיפורו של מרדכי הורוביץ הוא בן-יכלי גיים סיפורי של הלאומנות הצרופה נוסח גושי-אמונים, ונפילה מעל למשוכת המתי-רנות המילולית של הנרי מילר, בסיגנון שאינו מסתיר כלל את חקיינותו של הור-ביץ את הסיגנון המילרי. תוך אייכולת בולטת לעכל את המשמעויות והמסר ה-קיימים בחוגו של סרטן. בין טיפסוף ל-טיפסוף של 'בשורה' לאומנית או נוענית כלשהי. אין הורוביץ אפילו מטריח את עצמו לכסות, או להסתיר, את התגלית המילרית שלו. הוא אפילו טורח ומספר כסיפורו על האופן שבו גילה את הנרי מילר.

גיבורו של הורוביץ הינו עכבר של סוג ספרים מסויים, המתחלל כפירידיך גיטשה ומסתיים בנונס פרווה שחיבר זאכרי-אמוך *. בחיפושיו אחר נונס פרו-וה הוא מגיע לסיפריה-הלאומית, ואינו מוצא אותה, והוא מגלה באקראי מהדורה מודרנית של חוגו של סרטן וחוגו של גדי ב-30 שנה של איחור. תגליתו של הורוביץ מעלה בו תחושות, שמן הסתם לא עלו קודם באיש ממילוני קוראיו של מילר: „כשמילר קפץ לתוך נוף העננים הגרי-

* ליאופולד פון זאכרי-אמוך (1836-1895), סופר אוסטרי, חיבר ספר אנטישמי על חיי מישפחה יהודית בפולין. בספריו האחרים עבר לעסוק בתיאור סטיות-מיני-יות, משמו ניגזר המונח, מאזכורים. נכ-דחו היא הזמרת הבריטית מאריאן פאיט-זול.

א. להיחלץ מקרקעית

הבור האנושי

חוגו של סרטן * נכתב בידי הנרי מילר בפאריס, בשנת 1931, כאשר התרבות הר מערבית רעדה והחלה שוקעת. מילר, אמר-ריקאי שהתהולל בפאריס והסחובב כנווד ללאיבית ברחובותיה בשעות היום והי-לילה, חי, תיאר וכתב את השקיעה הגדולה הזאת. חוגו של סרטן הינו מארג של היות, סיפורים-קצרים, עלילות, מסעות בלתי-מסתיימים של הדימוי, רעיונות, מלאכת-אמנות שאינה מעלה מינים כלי-שהם לאילי-הצורה, שילוב מופלא ומדי-הים של שירה עם גסות-רוח, פרווה בעלת מישקלים-פנימיים. הספר מהווה ביקורת החיים והעולם מנקודת-ראות של קלושאר-סיפורתי המתאר באופן נוקב את קץ ה-נאיביות של המין האנושי.

הנרי מילר הוא סופר של יושר ובשור-רה. הוא אינו חושש להתנסות בכל, והוא חוצה בגופו את הגיהנום-הרוחני של עצמו ושל התרבות המערבית. הוא צורב ומלכן כל בעייה, חי אותה, חי עימה — כאשר כתיבתו אינה משמשת כבשורה המחשמי-לת את קוראיה בלבד, אלא לחיפוף הפרי-אות העצומה והקוסמת המסתרת בניבכי כל אחד ואחד. זהו ספר חווייתי, של מסי-לולי-מיכשולים ארוטי שהטיפשים בקוראים נופלים במשוכותיו, ואילו הנבונים שבהם טוחפים מעל למשוכות-הדת של הפילי-סופיה הברזסונית, שקיעתו של המערב לאוסולד שפנגלר, מטאפיסיקה אנטי-אינטלקטואלית, דתות של המזרח-הרחוק — והמארג הסיפורתי שבעזרתו מצליח מילר לעורר את תחושות הקוראים אותו.

חוגו של סרטן הוא אוטוביוגרפיה היה של חייד שאינה בנוייה כמעט על זמנים, התרחשויות או דמויות, ואינה מאורגנת במיסגרות של מצב-ירוח או רע-יונות, שבכוחם לשמש כמפתחות למעי-נחה המלא של הספר, זוהי חווייה המעי-רת את הקורא ומעבירה אותו למציאות אחרת, לחווייה אנושית העוברת על ניבו-דומחברו, הנראה כתערובת של קאיבורי-אמריקאי, ליצן ואדם רעב. הנרי מילר הוא משורר קוסמודמוני, המגיע לקרקעית הר-בור האנושי ומצליח להיחלץ משם. והוא נחלץ כנביאה של היישות הודדת, שה-עולם חרב סביבה, כך שנוצרת בו אישיות שמעבר-ללאומיות, דמות המנותקת ממיס-גרותיה הצרות של המדינה.

לפני זמן לא רב ראה אור בעיברית ספר, שאילמלא הנסיבות הפוליטיות החי-דשות שאליהן נקלעה החברה הישראלית, מיותר היה להתייחס אליו. הספר, שכותבו דרך קודם פירסומו, בשלו היות מתברו בעלה של הפיזמונאית נעמי שמר, דעך מייד עם ראות-אורו, ולא זכה להותיר רי-שום של ממש על פני הסיפורות העיברית. הספר, קירקס הפרעושים ** נגנז בדומה לספרים רבים אחרים — במחסני-הנפטלן של הסיפורות, שידעה עד כה לגינון על

* הנרי מילר, חוגו של סרטן, תרגום לעיברית עדינה קורנפלד ושולה עפרוני, הוצאת סוף, 273 עמודים. ** מרדכי הורוביץ, קירקס הפרעושים, הוצאת בצלאל צריקובר, 443 עמודים.